

To: [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e @minvws.nl]
 Cc: [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e @minvws.nl; [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e @minvws.nl; [redacted] 5.1.2e
 5.1.2e [redacted] 5.1.2e @rivm.nl]
 From: [redacted] 5.1.2e
 Sent: Fri 6/5/2020 12:13:48 PM
 Subject: RE: zingen en zo
 Received: Fri 6/5/2020 12:13:50 PM

Hi [redacted] 5.1.2e

Dank! De memo van JenV concludeert ongeveer hetzelfde als het OMT advies namelijk dat samenzang beter niet kan doorgaan totdat er nieuwe inzichten zijn.
 Er is volgens mij geen nieuwe OMT aanvraag nodig, aangezien er op dit moment er nog geen nieuwe inzichten zijn.

Wat betreft de blazers is het goed om te kijken waar de branches mee zijn gekomen, en of zij ook algemene zaken mee hebben afgewogen zoals gezondheidscheck en schoonmaak van instrumenten etc.
 Ik heb geen protocol hiervoor gezien. Dat checken ze misschien bij OCW? Volgens mij besteed het Duitse stuk juist specifiek aandacht aan dwarsfluit.

Groet,

[redacted] 5.1.2e

N.B. Over professionele solo zang ging het OMT advies niet.

From: [redacted] 5.1.2e <[redacted] 5.1.2e @minvws.nl>
 Sent: vrijdag 5 juni 2020 12:03
 To: [redacted] 5.1.2e <[redacted] 5.1.2e @rivm.nl>
 Cc: [redacted] 5.1.2e <[redacted] 5.1.2e @minvws.nl>; [redacted] 5.1.2e <[redacted] 5.1.2e @minvws.nl>
 Subject: zingen en zo

Hoi [redacted] 5.1.2e

onderstaand op een rijtje wat er in omt advies/kamerbrief/rijksoverheid.nl over blazen en zingen staat, ik concludeer daaruit dat jullie van JenV iets krijgen over zingen, en dat daar tzt nog een nieuw advies over volgt, hebben jullie daar een nieuwe OMT adviesvraag voor nodig? Voor de blazers lijkt OCW gezegd te hebben dat het Duitse onderzoek voldoende is en dan klopt de Q&A dat je mag blazen als je protocol is aangepast aan de nieuwste inzichten. Moeten we ons dan zorgen maken over dwarsfluiten of besteed het duitse stuk daar voldoende aandacht aan?

[redacted] 5.1.2e

OMT advies

Zingen en blaasinstrumenten

• In het OMT-advies van 15 mei geeft u op aan dat het momenteel nog onduidelijk is in hoeverre zingen, roepen en schreeuwen het risico op verspreiding verder kunnen verhogen. U doet daarom de aanbeveling om uit voorzorg in afwachting van meer duidelijkheid, deze geforceerde activiteiten van de stem te vermijden, met name in afgesloten ruimtes. Wat is uw advies, gegeven deze aanbeveling, voor onder andere het hervatten van activiteiten door zangkoren en fanfares?

Op basis van een analyse van de literatuur en anekdotische berichtgeving in de media concludeert het OMT dat er onvoldoende inzicht is over het risico op verspreiding van het virus door geforceerd stemgebruik (zoals zang) en blaasinstrumenten om tot een definitief oordeel te vormen. Meer inzicht door o.a. epidemiologisch onderzoek en fylogenetische studies is nodig om de uitbraken te verklaren. Verder onderzoek moet afgewacht worden voordat een herbeoordeling kan plaatsvinden.

Voor kinderen tot 12 jaar is er geen reden om zingen binnenshuis in groepsverband te ontmoedigen.

Voor blaasinstrumenten is er in Duitslands een risico-inschatting geschreven voor veilig musiceren. Ondanks dat deze grotendeels op expert-opiniongebaseerd is, concludeert het OMT dat deze inzichten goed te verwerken zijn in een afwegingskader voor het gebruik van blaasinstrumenten in amateurmuziek en de professionele muziekpraktijk van orkesten.

Brief

1. Zingen en Blaasinstrumenten

Het OMT geeft op dit punt aan dat er onvoldoende inzicht is over het risico op verspreiding van het virus door geforceerd stemgebruik (zoals zang) en blaasinstrumenten. Verder onderzoek moet afgewacht worden voordat een herbeoordeling over het hervatten van activiteiten door zangkoren en fanfares kan plaatsvinden. Specifiek voor blaasinstrumenten geeft het OMT aan dat er in Duitsland een risico-inschatting geschreven is voor veilige musiceren, waarvan zij concluderen dat deze goed te verwerken is in een afwegingskader voor het gebruik van blaasinstrumenten.

Zingen

De minister van Justitie en Veiligheid onderhoudt vanuit zijn verantwoordelijkheid voor de erediensten nauw contact met de religieuze koepelorganisaties en kerkelijke vertegenwoordigers. In deze contacten is ook aandacht gevraagd voor de mogelijke verspreiding van het coronavirus in en rond kerkelijke samenkomsten waarbij de diensten worden opgeluisterd door een kerkkoor of waar zingen of mediteren aan de orde is. In het kader van deze contacten heeft de minister van J&V een advies ontvangen ten aanzien van zingen, ventilatie en kerkbezoek. Dat zal worden doorgeleid naar het OMT.

Blaasinstrumenten

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is bekend met het Duitse onderzoek en kader dat er voor blazers gemaakt is en gehanteerd wordt bij de repetities en uitvoeringen van blaasensembles in Duitsland. Dat geldt ook voor de brancheorganisaties van de sector zelf. Dit biedt voldoende houvast om tot verantwoorde verdere uitwerking met de blazers te komen voor hun protocollen.

Mogen blazers weer spelen?

Blazers mogen weer spelen (dat geldt voor zowel repetities als voor uitvoeringen). Voorwaarde is dat zij hun protocollen hebben aangepast op de laatste inzichten en dat deze met de brancheverenigingen zijn afgestemd. Dat betekent in ieder geval dat blazers minimaal 2 meter afstand moeten houden tot anderen.

Mag er weer samen gezongen worden?

Het OMT geeft aan dat er op dit moment onvoldoende inzicht is over het risico op verspreiding van het virus door geforceerd stemgebruik (zoals zang). Verder onderzoek moet afgewacht worden voordat een herbeoordeling over het hervatten van gezamenlijke zangactiviteiten kan plaatsvinden. Daarom wordt nu geadviseerd om niet samen te zingen. Voor professionele zangers die samen optreden wordt gekeken of op basis van hun protocol verruiming mogelijk is in afwachting van nader onderzoek.

Mogen professionele zangers solo optreden?

Voor professionele zangers is het toegestaan om solo op te treden, mits zij ruime afstand houden tussen zanger en de muzikale begeleiding en een ruime afstand wordt aangehouden tussen zanger en het publiek. Tot de resultaten van Nederlands onderzoek bekend zijn, geeft Duits onderzoek waarbij gesproken wordt van 8 meter tussen zanger en begeleiding houvast. Zodra er meer bekend is over Nederlandse onderzoek volgt een nadere richtlijn.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is verzonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het RIVM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

www.rivm.nl De zorg voor morgen begint vandaag

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. RIVM accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

www.rivm.nl/en Committed to health and sustainability